

ICONISCH BOUWEN

Na ingebruikname van het nieuwe stadhuis op het Spui in 1995, kwam op de plaats van de toenmalige 'betonpuist' voor het oude stadhuis in 1998 de Snoeptrommel, architect John Outram (foto Piet Gispen)

De opvolgers van Duivesteijn, Peter Noordanus (1989-2001) en Arend Hilhorst (2001-2004), beiden PvdA, stonden voor de opgave de verdere ontwikkeling van de stad in goede banen te leiden.

Plan Krier

In het voorjaar van 1994 werd op basis van het stedenbouwkundig plan van de Belgische architect Rob Krier begonnen met de bouw van wat we nu kennen als De Resident, bestaande uit woningen, kantoren en horecavoorzieningen. Het werd in 2007 afgerond. Het Muzenplein vormt het hart. Met De Resident en de torens aan de Turfmarkt kreeg Den Haag een nieuwe skyline. Voor de gebouwen werden internationaal bekende architecten aangetrokken, zoals Adolfo Natalini, Cesar Pelli, Michael Graves en Sjoerd Soeters. Alle gebouwen kregen een naam en sommige ook een bijnaam. Castalia wordt wel de Haagse Tieten genoemd vanwege de twee puntaken. Dit gebouw staat op de plek van het in 1964 afgebrande gebouw voor Kunsten en Wetenschappen en het gestripte Transitorium dat daarvoor in de plaats kwam. De Zürichtoren wordt Citruspers genoemd, de Hoftoren de Vulpen en de hoogbouw aan de Turfmarkt vormt De Kroon. In de gebouwen zijn de meeste ministeries gehuisvest. Voorafgaand aan de bouw van De Resident was tegenover het Centraal Station al in 1992 het VROM-gebouw van Jan Hoogstad gebouwd. Opmerkelijk

waren de serres met binnentuinen, beplant met diverse tropische bomen en heesters. Hoogstad hing de architectonische stroming van het neorationalisme aan. Het VROM-gebouw paste dan ook goed tussen de postmodernistische gebouwen van De Resident en het Wijnhavenkwartier.

Bouwen over de snelweg

Het gebied aan de andere kant van het Centraal Station, het Beatrixkwartier, zou zich na het bombardement van 3 maart 1945 ontwikkelen tot een zakencentrum. Een deel werd al tussen 1960 en 1970 gebouwd, met als beeldbepalend gebouw de zendmast van de PTT met een hoogte van 133 meter en lange tijd het hoogste gebouw in Den Haag. De Utrechtsebaan, in 1976 aangelegd, verbond het centrum met de A12, maar spleet ook het Bezuidenhout in tweeën. In 1991 werd een structuurvisie opgesteld voor de herontwikkeling van het Beatrixkwartier. Een aantal kantoorgebouwen werd midden jaren 1990 over de Utrechtsebaan gebouwd, zoals de Haagse Poort en de Malietoren. Opeenvolgend kwamen er markante gebouwen bij zoals het World Trade Center en het netkous-viaduct voor RandstadRail. Met vestigingen van onder meer Siemens, PostNL, en BAM groeide het karakter van zakencentrum. Het Beatrixkwartier is nog niet af maar wordt verder ingevuld als onderdeel van het Central Innovation District (CID). De ontwikkeling van het Beatrixkwartier was vooral een

verdienste van Peter Noordanus. Hij werd gezien zijn portefeuille en de onderhandelingen met de vastgoedwereld wel de machtigste wethouder van Den Haag genoemd, vandaar zijn bijnaam De Kalief. In een interview met Trouw in 2008 zegt hij dat hij ondanks de wereld van het grote geld sociaaldemocraat is gebleven: “Ik was een ondernemende bestuurder met een PvdA-profiel.”

Noordanus werd in 2001 burgemeester van Tilburg en werd in Den Haag opgevolgd door PvdA-er Arend Hilhorst, die onder meer verantwoordelijk was voor de nieuwbouw van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken in het Wijnhavenkwartier. Hiervoor moest het woongebouw de Zwarte Madonna van architect Carel Weeber worden gesloopt. Er volgde een jarenlange rechtsstrijd tussen de gemeente en een harde kern van bewoners. De gemeente won. De meeste huurders waren uiteindelijk vrijwillig vertrokken en met de laatste twaalf werd een financiële regeling getroffen. In 2007 was de weg vrij voor de sloop van het gebouw en kon met de bouw van de nieuwe torens gestart worden.

Voor de stadsvernieuwing in de oude wijken had Hilhorst het voornemen om meer koopwoningen te bouwen. Daarnaast wilde hij het Haagse woonklimaat aantrekkelijker maken voor expats. Hij heeft zijn klus niet kunnen afmaken en moest in 2003 na een wethouderschap van twee jaar opstappen als gevolg van een ambtelijke affaire en kritiek uit de raad rond zijn leiderschap, waaronder zijn eigen fractie. Volgens Hilhorst was er voor hem onvoldoende draagvlak om verder te gaan als wethouder en onvoldoende basis om de zware taken van dit wethouderschap te volbrengen.

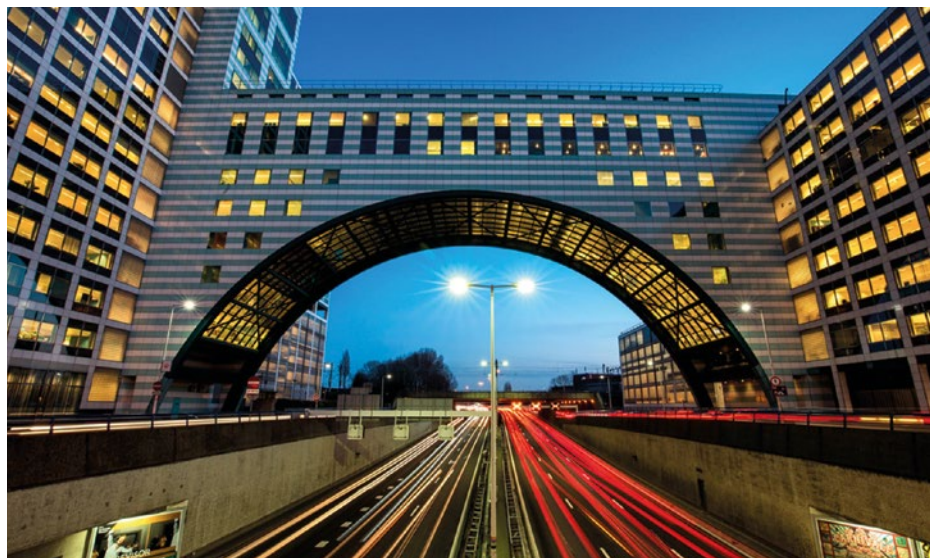
Anders dan Hilhorst had Noordanus als wethouder twaalf jaar zijn stempel op de stad kunnen drukken. In een interview in het tijdschrift Amsterdamse Binnenstad van 2009 zegt Noordanus hierover: “Als ik nu terugkijk naar de projecten die gerealiseerd zijn tijdens de periode dat ik wethouder was, kan ik zeggen dat ze het Haagse historische centrum verrijkt hebben en een nieuwe identiteit aan de binnenstad hebben toegevoegd.”

De Zwarte Madonna, 2006. (foto Paul Lunenburg, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, collectie Haags Gemeentearchief)

Voormalig VROM-gebouw, 1992. Na 2009 ingrijpend verbouwd (foto Delfino Sisto Legnani & Maro Cappelletti, 100 jaar Modern Den Haag)

De Haagse Poort, opgeleverd in 1994 (foto Elvin Hage)